

LÄHEMAD ÜRITUSED

Reedel, 7. oktoobril kell 12.00 – ESAS seltsipäev Eesti Spordimuuseumis, kus üle-eestilisel tennisekuul on esinejaks hiljuti profiteennisisti karjääri lõpetanud **Maret Ani**.

Laupäeval, 15. oktoobril kell 12.00 – tervisepäev Eesti Spordimuuseumis, kus külaliseks on Lääne-Tallinna Keskhaigla ja Läänemaa haigla endokrinoloog doktor **Pille Pärnakivi**, kes kõneleb suhkruhaigusest, tema tüüpidest ja ravimeetoditest. Võimalik on esitada küsimusi, mida saab ka eelnevalt saata aadressile siim@spordimuuseum.ee.

Teisipäeval, 18. oktoobril kell 17.00 – ESAS Tallinna osakonna õhtu TLÜ raamatukogu (endise Teaduste Akadeemia raamatukogu, Rävala pst 10) kohvikus, kus teemat „Eesti sisekergejõustik läbi aegade“ lahkavad **Erlend Teemägi** ja **Hans Torim**.

Kolmapäeval, 2. novembril kell 12.00 – ESAS seltsipäev Eesti Spordimuuseumis, kus on esinejaks, silmas pidades 90 aasta möödumist auto- ja mootorrattasporti algusest Eestis ja muuseumis avatud sellesisulist näitust (jälgi avamisinfort muuseumi kodulehel), teenekas mootorrattasportlane **Ants Promet**.

Teisipäeval, 15. novembril kell 17.00 – TLÜ raamatukogu (endise Teaduste Akadeemia raamatukogu, Rävala pst 10) kohvikus on **ESAS Tallinna osakonna aruande-valimiskoosolek** ja seejärel **Aarand Roos** arutleb teemal "Kalevipoeg spordimehena".

Esmaspäeval, 28. novembril kell 11.00 – Eesti Spordimuuseumis ESAS aruande-valimiskoosolek ja ettekandepäev, kus **Aare Arula** annab ülevaate auto- ja mootorrattasporti arengust Eestis 90 aasta jooksul ja **Enn Mainla** meenutab 100 aastat tagasi toimunud Esimesi olümpiamänge Tallinnas.

Kolmapäeval, 7. detsembril kell 12.00 – ESAS seltsipäev Eesti Spordimuuseumis, kus samuti juttu autospordist nähtuna ka maailmas tegusid teinud teeneka autosportlase **Uno Aava** silmade läbi.

NB! NB! NB! Teatajas ilmunud informatsiooni ESAS ürituste kohta palume võtta osalemise kutsena, sest postikulude kokkuhoiu vajaduse tõttu ei pruugi iga ürituse kohta eraldi kutset järgneda.

KROONIKA

EESTI JA HIINA SUHTED FOTODEL

Siim Randoja

12. juulist kuni 11. septembrini oli spordimuuseumis fotonäitus “Eesti Vabariigi ja Hiina Rahvavabariigi diplomaatiliste suhete 20. aastapäev”. Hiina RV suursaatkonna korraldatud fotonäitus illustreeris kahe riigi suhete arengut nii poliitika, majanduse kui ka kultuuri valdkonnas. Ühe neljandiku väljapanekust moodustasid aga spordifotod (vt fotosid), millel on jäädvustatud hetki Eesti sportlaste esinemisest 2008. aasta Pekingi olümpiamängudel, aga ka mitmetel teistel võistlustel.

Näituse avamisel esinesid tervituskõnedega Hiina RV suursaadik Eestis T.E hr. Huang Zhongpo, Tartu abilinnapea Argo Annuk ja spordimuuseumi direktor Daimar Lell. Viimane rõhutas Eesti Spordimuuseumi ja Hiina saatkonna vahelist pikka ja tulemuslikku koostööd, mille tulemusena jõudis Tartusse juba kuues näitus. Esimesed kaks Hiina saatkonna ja spordimuuseumi koostöönäitust toimusid 2003. aastal, järgmised 2005., 2006. ja 2008. aastal.

NELI PÄEVA KADRIORUS

Daimar Lell

Eesti Spordimuuseum oli 21.–24. juulini Tallinnas Kadrioru staadionil toimunud 21. Euroopa juunioride meistrivõistlustel kergejõustikus kohal oma telgi ja väljapanekutega.

Koostöös Eesti Kergejõustikuliiduga pakuti nelja päeva jooksul kõikidele võistlejatele, nende treeneritele, võistkondade esindajatele, pealtvaatajatele ning teistele külalistele võimalust uudistada spordimuuseumi telgis Eesti kergejõustikku ning ausa mängu põhimõtteid tutvustavaid infostende, vaadata ajaloolist läbilõiget meie tippkergejõustiklaste (Heino Lipust Erki Nooleni) naelkingadest, imetleda Grit Šadeiko äsja Ostravas kergejõustiku U-23 Euroopa meistrivõistlustel seitsmevõistluses võidetud kuldset medalit, Tallinna võistluse medaleid ja maskotte ning muudki põnevat. Lisaks pakuti soovijatele võimalust võita spordimuuseumi priipääsmeid. Selleks tuli veidi oma osavust ja teadmisi proovile panna. Laste seas osutus väga populaarseks sealsamas üles seatud “rõngaviskamismäng”. Hulgaliselt jätkus huvilisi müügileti äärde, mille “hittideks” osutusid statistikakogumik “Klumbergist Nooleni” ja lastele mõeldud “Maskotimaailm”, aga populaarsed olid ka spordimuuseumi pastakad.

Lisaks tavapärasele askeldamisele astus spordimuuseumi telgist läbi mitmeid endiseid ja tulevasi spordikuulsusi. Muuhulgas toimus spordimuuseumi telgis 23. juulil võistluste aukülalise, kahekordse (1980, 1984) 1500m jooksu olümpiavõitja, 2012. aasta Londoni olümpiamängude korralduskomitee juhi Sebastian Coe improviseeritud pressikonverents. Kõrge külaline sai kingituseks spordimuuseumi albumi ning tegi sissekande külalisraamatusse. Külalisraamatusse tegid sissekande ka võistlustele vägeva avapaugu andnud vene käijad Jelena Lašmanova, Svetlana Vassiljeva ning Anna Jermina.

Paralleelselt staadionil toimunud tegevustega jäädvustati toimuvat operatiivselt spordimuuseumi *facebook*'i lehel avatud virtuaalmuuseumis. Ühtekokku kogunes sinna 5 päeva jooksul 105 fotot, mis paljudele kasutajatele rõõmu pakkusid. *Facebook*'is toimus ka virtuaalne mälumäng, mis kohati väga tuliseks kiskus. Õiged vastused tulid kiiremini, kui küsimusi lisada jõuti!

Spordimuuseumi telk esimeste külaliste ootuses

Esimese ausa mängu auhinnamõõga võitja Paavo Kivine leidis stendilt ka enda foto

Vene käijad J. Lašmanova, A. Jermina ja S. Vassiljeva

Spordimuuseumi väljapanekud äratasid huvi nii oma spordisuuruste, kaugemate külaliste kui ka spordipressi hulgas

Grit Šadeiko oma medalit üle andmas spordimuuseumi teadurile Rait Männikule ja varsti sai ta oma trofeed imetleda läbi vitriiniklaasi

HANSANÄDAL SPORDIMUUSEUMIS

Siim Randoja

Selleaastased Tartu Hansapäevad 22.–24. juulini said põneva täienduse Eesti Spordimuuseumis, kus jätkus kaasahaaravaid tegevusi kogu perele nii muuseumi ette kui ka muuseumi sisse, püsiekspositsioonist ja kolmest erilisest näitusest rääkimata.

Reedest kuni pühapäevani oli kella 11st kuni 12ni lastel vahva võimalus meisterdada muuseumiruumides legendaarseid Vigrisid, Tallinnas toimunud 1980. aasta olümpiamängude purjeregati maskotte. Kaks erinevat raskusastet pakkusid tegutsemisrõõmu nii väiksematele kui suurematele lastele ning meisterdamine oli täiesti tasuta.

Alates kella 12st sai tegevustega täidetud Eesti Spordimuuseumi esine ala Rüütli tänaval, kus oli kõigil soovijatel võimalik ennast erinevates jõu- ja osavusmängudes proovile panna. Lisaks traditsioonilistele rahvuslikele mängudele oli valikus ka kaasaegseid ja suviselt jahutavaid tegevusi. Näiteks oli võimalik leida ennast looga alt läbi pugemas, kõmpidel kõndimas, erinevate raskustega jõuhoiet proovimas, “lulli löömas”, jäiselt jahutavat täpsusviset harrastamas jne. Osavusmängudes osalemine oli kõigile tasuta.

Kuuma ilma eest pakkus mõnusat jahutust ja näituste vaatamisele vaheldust ka parajalt jahe keskaegsete müüridega kelder.

Muuseumi ees oli tegevust kõigile ja saabujaid oli nii jala kui ratastel

UUNENENUD KODULEHEKÜLG

Daimar Lell

4. augustist on spordimuuseumil uue ilme ja ka sisuga kodulehekülg. Muuseumi senine kodulehekülg püsis muutumatuna ligi 10 aastat ning oli seetõttu juba moraalselt vananenud ning tehniliselt paindumatu ja keerukas hallata.

Uus kodulehekülg valmis koostöös firmaga Art Media Agency OÜ ning selle ülesehituse põhiideeks oli lihtsus, samuti on üle võetud mitmeid vana veebilehe positiivseid külgi. Samas pakub uus kodulehekülg mitmeid uusi

võimalusi – näiteks otsesuhtlust külastaja-annetaja-uurijaga, tunduvalt enam saab olema fotosid ja muud informatsiooni. Omaette koha on saanud muuseumi filiaal Otepää Talispordimuuseum ning muuseumiga tihedalt seotud Eesti Spordiajaloo Selts. Veel sel aastal avaneb ka muuseumi kodulehekülje ingliskeelne versioon.

Tere tulemast meie uuenenud koduleheküljele www.spordimuuseum.ee!

SUVEKOOL VAIBLAS

Heldor Käärats

6. augustil kogunesid veerandsada spordiajaloo uurijat-huvilist ESAS X suvekooli Võrtsjärve äärde Nõmmeotsa tallu. Juba kolmandat korda olid külalislahketeks võõrustajateks Maie ja Paul Kuldkepp.

Peale tere-tseremooniat toimub võistkondlike alade võistkondadeks loosimine. Fortuunaks oli kaardipakk. Moodustus kaheksa kolmeliikmelist võistkonda. Kavas olid traditsioonilised võistkondlikud alad – petank ja mälumäng ning individuaalaladena tennispalli, rõnga ja noole täpsusvisked.

Spordiajaloo poole pealt oli lektoriks VSÜ Jõud kauaaegne esimees Ants Saar, kes rääkis Nõukogude Liidu esimese maaspordiühingu sünnist 1946. aastal ja selle arengust ning maasportlaste suurepärasest saavutusest. Meenutati nii Laine Erikut, Jaan Taltsi, Jaak Uudmäed, Karl Utsarit ja paljusid teisi. Ants Saar rääkis spordiühingu struktuurist, Jõudi suve-, tali- ja raskejõustiku spartakiaadidest ning spordiühingu suve- ja talimängudest. Erilist rolli nii massilisuse kui ka meisterlikkuse osas mängisid erisüsteemide spartakiaadid. Põllumajanduslikud õppeasutused, kolhoosid-sovhoosid, Eesti Põllumajandustehnika, EKE süsteem – nii oli praktiliselt haaratud kogu maal elav sportiv noorus.

Õhtupoolses koolitunnis andis Enn Mainla ülevaate seni toimunud üheksast suvekoolist ja kutsus üles arutlema koolituse teemade ja sisu kasuteguri üle, et tulevikuks sirgemaid sihte seada. Järgnes vaba mikrofoni, kus võis kuulda nii mõndagi värvikat. Selle päeva üheks meeldivamaks üllatajaks oli kolmekordne Eesti meister ja paljukordne medalioomanik lauatenнисes Taago Puntso. Tema tutvustas ja kinkis kõigile koosviibijatele enda koostatud raamatu "Eesti lauatenнис 1926-2008". Kes küsida oskas, sai veel lisaks ka autogrammi.

Peale õhtusööki, juba toasoojas, toimus mälumäng. Võitis võistkond "koolipoisid" koosseisus Aare Peterson, Paul Kuldkepp ja Enn Mainla. Muljetamist jagas südaööni.

Pühapäeva hommikul, umbes pool seitse, läksin oma igahommikusi toimetusi tegema. Vaatan – Leie jõe ääres leotavad ussi kaks kalameest. Tundsin ära juba eilse paadunud kalamehe ehk pinksiässa Taago Puntso. Teise kalamehe tuvastamisega oli raskusi. Astusin uudishimust lähemale ja kapuutsi alt naeratas vastu meie väsimatu perenaine Maie Kuldkepp. Kalaõnne üle kumbki ei kurtnud, aga Maie juba ruttas täitma perenaise kohustusi.

Peale hommikusööki läks jälle kibedaks andmiseks, kõik „medalid” tulid ju välja mängida. Püsisime graafikus. Pühapäevases ajaloo tunnis tegi ettekande Rein Järva. Ta alustas: ”Sport on paljude harrastus, kuid tagantjärele saab temast

Koolitundides kuulati „õpetajaid” Ants Saart (vasakul) ja Enn Mainlat (püsti)...

... sporditi hasardiga, seda ka hoolimata vihmast ...

... ja jälle koguneti koolitundi, seekord Rein Järvat kuulama

kultuurilugu”. Kurb, et meil ei ole oma spordi üldajalugu ja see on väga suur töö. See on teadustöö ja sellesse saab meist igaüks panustada oma pisikese osa.

Peatuti uurimistöö allikatel ja metoodikal. Kõlama jäid kaks olulist faktorit – tegijad ja vahendid (raha). Ilmselt jääb see teema veel kauaks õhku. Omalt poolt lisan, et raha ei ole ilmast otsas. Kas tegijatel aga jätkub fanatismi ja visadust, ei oska öelda. Lõuna lähenes, aga arutelu jätkus. Tavalisi omal käel nokitsejaid huvitab kõige enam tagasiside – saada teada oma töö mõttekusest või mõttetusest ehk millele tuleb pöörata enam rõhku. Ka teatmematerjali kogumise võistluse žürii võiks anda mõnele tööle retsensiooni või paluda mõnel autoril oma tööd tutvustada.

Siis saabusid sportlike jõukatsumiste sekretariaadile pingsad ajad, et kõik saaksid oma teenitud palga. Peagi sai peakohtunik Enn Mainla teatavaks teha võitjad. Autasud said parim võistkond petangis – Helju Vihast, Uno Aava ja Ants Promet, täpseim nooleviskes ja rõngaste viskamises – Taago Puntso, palli täpsusviskes – Mait Lind. Sportlikuma naise tiitli sai Viive Reesar ja parimaks meheks osutus Taago Puntso.

Kõik 10 korda suvekoolist osa võtnud Viive Reesar, Agnes Sirkel ja Enn Mainla said pähe pärjad, samuti perenaine Maie ja peremees Paul Kuldkepp.

Suvekoolis osalejate tänu kuulub koolituse korraldajale Enn Mainlale koos oma abilistega, Veldemanni puhketalule, perenaisele Maiele ja muidugi koos parimate õnnesoovidega Paulile, kes 10. augustil sai 77-aastaseks. Pauli mõtted aga rändasid juba järgmise aasta kokkutulemisele.

„Koolilapsed” ühispildil (vasakult): ees Peeter Salev; istuvad Endla Peets, Agnes Sirkel, Enn Mainla, Paul Kuldkepp, Maie Kuldkepp, Vivian Mitt, Erlend Teemägi, Matti Jaanus ja Ille Palm; seisavad Ants Promet, Aare Peterson, Helkiv Labbi, Mait Lind, Uno Aava ja Aime Tob; taga Heldor Käärats, Taago Puntso, Helle Artel, Vello Pluum, Helju Vihast, Reet Venski, Viive Reesar ja Rein Järva

SPORTLIKULT MEELEOLUKAS PEREPÄEV TOOMPEAL

Siim Randoja

Eesti Spordimuuseum tähistas taasiseseisvumispäeva sportliku perepäevaga Toompeal, mida külastas ligikaudu tuhat osalejat.

Eesti taasiseseisvumise 20. aastapäeva tähistati Tallinnas Toompeal erinevate üritustega, mille väärikas reas oli ka Eesti Spordimuuseumi poolt läbi viidud sportlik perepäev “Seiklusretk Eestimaa spordiradadel”.

Kuberneri aias toimunud seiklusretk koosnes kuuest jaamast, mille läbimisel tehti vastav märke rajapassile. Osaleda sai nii kogu rada läbides (üksikult või ka perega) kui ka üksikutes soovitud jaamades tegevustest osa võttes. Kõikidest jaamadest märkeid kogunud osalejaid ootas aga muuseumi infotelgis auhind.

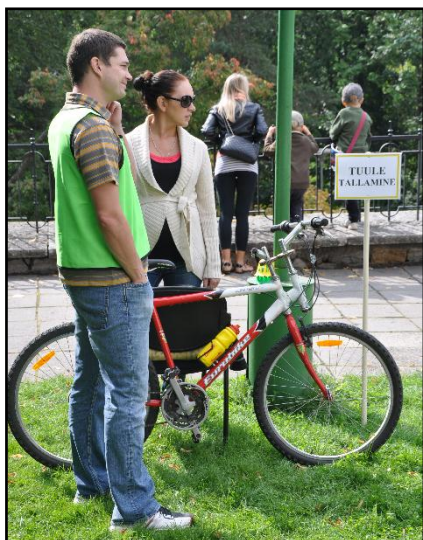
Seiklusretke jooksul oli võimalik proovida näiteks liivakoti kaugusheidet, kõmpidega kõndimist, aja peale raskushoidu, arendavat nõõridega kuulikese aukudest mööda juhtimise mängu, tandemsuusatamist ja täpsusviskega spordimälumängu. Julgemaid huvilisi ootas ka võimalus end tavapärasest erinevas suunas keeraval jalgrattal proovile panna.

Lisaks toimusid kolmel täistunnil meeleolukad võistlused suurematele auhindadele. Võimalus “visata villast”, “heita meelt” ja “lüüa lulli” paelusid nii suuremaid kui ka väiksemaid spordihuvilisi. Erilise õhustiku andis võistlusele spordilegend ja riigikogu liige Jüri Jaanson, kelle käepigistuse koos auhinnaga teenis parim “villase viskaja”.

Suurepärane ilm, rohkearvuline osalejaskond ja positiivne tagasiside ilmestasid edukalt kulgenud perepäeva ning süstisid loodetavasti nii mõnessegi peresse uut indu sportida ja ühiselt põnevaid tegevusi ette võtta. Eesti Spordimuuseum tänab kõiki osalejaid toredate päeva eest ning loodetavasti kohtume peagi juba muuseumis või mõnel uuel seiklusretkel.

Toompeal spordimuuseumi telgi all on käimas viimane nõupidamine enne perepäeva algust: (vasakult) Liivi Sõerunurk, Tanel Uibo, Daimar Lell, Katrin Mägi, Siim Randoja, Rita Mägi, Helve Parmas ja Kalle Voolaid

Perepäev täies hoos – tegevust jagus nii väikestele kui suurtele

VÄLJASÕIDUISTUNG Ille Palm

Seltsi juhatuse ja Tallinna osakonna juhatuse liikmed olid 19. kuni 21. augustini juhatuse liikme Rein Järva kutsel väljasõiduistungil Hiiumaal. Ühiselt arutati järgmise hooaja plaane ja veelkord juba suvekoolis päevakorras olnud küsimust Eesti spordi akadeemilise ajaloo koostamise ning väljaandmise

võimalustest. Teema tulise pooldajana näeks Rein Järva selle teostajatena kas ülikoolide ajaloolasi, selleks loodud meeskonda või Eesti Spordimuuseumi juures vastavat inimest või üksust. Nii või teisiti vajab küsimus teadvustamist ja tunnistamist EOK, spordiringkondade ja riigi poolt, et saavutada finantseerimine. Praktiliselt taandub ajaloo koostamine aga konkreetse inimese/inimeste leidmisele, kes suudaksid seda teha või kollektiivi kokku panna.

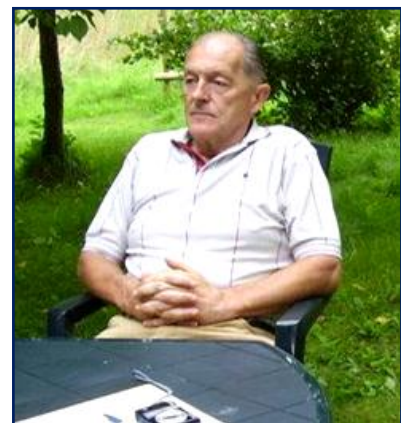
Samas kohtuti Hiiumaal elava Eesti Raadio pikaaegse spordireporterit Erik Lilloga. Toimusid väikesed sportlikud mõõduvõtmised nii ihule kui vaimule ja tutvuti saare huviväärsustega.

*„Eiffeli torn” ja
Juhan Maidlo*

*Erlend Teemägi, Rein Järva,
Enn Mainla, Viive Reesar
ja Juhan Maidlo Tahkunas*

Uushiidlane Erik Lillo

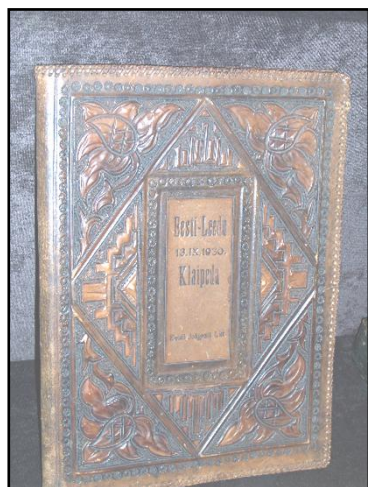
*Erlend Teemägi, Enn Mainla ja Rein Järva leidsid puhkehetkeks „Eiffeli torni”
alt omapäraseid istmed*

EUROOPAS KOGEMUSI VAHETAMAS

Siim Randoja

Augustikuu teine pool hõlmas endas Eesti Spordimuuseumi jaoks lisaks jätkuvalt avatud suurepärastele näitustele ka võimalusi arendada väliskoostööd ja vahetada rahvusvaheliselt kogemusi.

Augusti teisel nädalal toimus Saksamaal Frankfurdis maailma spordiajaloolasi koondava ühingu ISHPES järjekordne kongress, millel osales sporditeadlasi rohkem kui 20 riigist (Euroopast, Põhja- ja Lõuna-Ameerikast ja Aasiast) ning peeti ligi 80 ettekannet ja seminari. Seekordne kongress oli pühendatud turnimisliikumise (ehk võimlemise) algusele Saksamaal 200 aastat tagasi ning seetõttu oli suur osa ettekandeid seotud saksa võimlemiskoolkonna mõjutuste uurimisega ühiskondlikes protsessides ja erinevates geograafilistes piirkondades. Teise iseloomuliku joonena võib esile tuua tähelepanu pööramise erinevate teadusdistsipliinide meetodite ja teooriate kasutamisele spordiajaloo uurimisel. Näiteks toimus kokkusaamise suuremaid teaduslike diskussioone teemal, millised on sotsioloogia ja ajaloo vastastikused mõjutused spordiajaloo uurimisel. Kongressil osales märkimisväärselt suur hulk noorteadlasi ja kraadiõppureid ning seetõttu pöörati mitmes sessioonis tähelepanu noorte võimalustele akadeemilisel maastikul spordiajaloo tegeleda. Eestit esindas kongressil Tartu Ülikooli magistrant ja Eesti Spordimuuseumi teadur Kaarel Antons, kes astus üles ettekandega “Olla tippспортlane Eesti NSV-s – biograafiline vaateviis”. Esitletud uurimuse peamiseks eesmärgiks oli tutvustada võimalust uurida spordiajalugu kasutades sportlaste elulugusid empiirilise materjalina ning postsovietliku ühiskonna argielu-uurijate meetodeid.

Valik Eestiga seotud auhindadest näitusel Kaunases

Augusti viimastel päevadel viibis aga muuseumi delegatsioon Kaunases, olles tunnistajaks muuseumi kaasabil koostatud esindusliku näituse “Leedu auks: Leedu sportlaste auhinnad 1918–1940” avamisele Kaunase ajaloolises presidendipalees. Olulisele sündmusele kohaselt olid avamisel nii endine president Valdas Adamkus, praegune seimi spiiker Irena Degutiene kui ka teised ametnikud, kohalikud kuulsused ja ka hulgaliselt meediaväljaandeid. Näitus oli üles ehitatud andmaks edasi ajastu spordilugu mitmekülgses võtmes. Lisaks auhindadele ja spordiajaloolisele kajastusele oli antud ülevaade ka spordi seostest poliitika, fännuse, tervise ja muuga. Näitus seal jääb avatuks kuni aasta lõpuni.

Kaunases viibides toimus kohtumine ka linnas asuva Leedu Spordimuuseumi direktoriga ning külaskäik muuseumi ühes mõttevahetusega aktuaalsetel teemadel ja vastastikuse kogemuste jagamisega.

SELTSPÄEV 7. SEPTEMBRIL

Ille Palm

Seltsipäev spordimuuseumis algas kokkuvõtetega XXXIV teatmematerjali kogumise võistlusest (vt lk 17–18).

Kuulajad saalis võistlustulemuste ootuses

*Auhinnatöid uudistavad Ilmar Volti
ja Aime Pärnakivi*

*III koha võitjalt Aivo Saarelt võtab aktile
allkirja peavarahoidja Kaie Voolaid*

Spordimuuseumi direktor Daimar Lell annab aukirjad üle Nora Kuttile ja Malle Tamperele, Ülo Tõlp on selle juba saanud

Auhinnad jagatud, said sõna värskete muljetega MM-võistlustelt naasnud Grit Šadeiko ja koos temaga universiaadil käinud Rasmus Mägi ning nende treener Taivo Mägi.

*Kuulajate ees on
Taivo Mägi,
Rasmus Mägi
ja Grit Šadeiko*

Kergejõustikutreener Taivo Mägi jutustas lühidalt enda sporditeest ja praegustest tegemistest, peamiselt aga treeneritööst noortega, sealhulgas oma tütre ja pojaga. Koos abikaasa Annega on nad loonud treeninggrupi, mille töö on lastele sobivalt emotsionaalne ja kokkuhoidev. Marit ja Rasmus alustasid seal kolmandast klassist. Marit jõudis kiiresti, Rasmus aeglasemalt heade tulemusteni. Nende arengule aitas kaasa üldine sportlikult aktiivne hoiak ja kõrvalalad. Rasmus on ka väga mitmekülgne ja võiks valida mistahes kergejõustikuala. Grit, kes varem treenis Türil treener Leonhard Soomi juures, liitus grupiga 2007. aastal. Tema treeningkoormus tõusis järsult, mille tagajärjeks on tulemuste suur paranemine. Kõik kolm noorsportlast on olnud TV 10 olümpiastardi edukad osavõtjad.

Küsimustele vastates jagasid külalised universiaadi ja MMi muljeid kuumast ilmast, võistlejatest, karmist korrast, vabatahtlikest jm.

Taivo Mägi leidis, et selline kohtumine ja huvi nende tegemiste vastu lisab neile indu ja motivatsiooni.

UUEL HOOAJAL UUT MOODI

Rein Järva

Tallinna osakond alustas uut hooaega 20. septembri seltsiõhtuga. Sedakorda oli kõik uus – nii koht kui aeg. Osakonna liikmete kokkusaamise kohaks on sel hooajal Tallinna Ülikooli raamatukogu (endise Teaduste Akadeemia raamatukogu) kohvik ja kokkusaamiste päevaks jääb iga kuu kolmanda teisipäeva õhtu kell 17.00. Me saame kasutada kohvikus tagumist voldikseinaga eraldatud ruumi kuni kella 19.00-ni ja seda tingimusel, et igaks midagi minimaalselt tellib, tõstes mõnevõrra sellega väikese kohviku käivet. Hooaja avaõhtul oli kohal ligi 30 seltsikaaslast ja mõned külalised.

Septembrikuu algas Tallinnas kurvalt. Ootamatult lahkus 5. septembril meie hulgast malelaua taga nuppe tõstes tegus ja tore seltsikaaslane Väino Viherpuu. Aastaid varemgi streikinud süda ütles üles. Leinaseisakuga mälestasime teda. Öeldakse, et rõõm ja kurbus on kaksikvennad. Teisalt oli põhjust rõõmu tunda seltsikaaslasest Matti Jaanusest, kel 19. septembril täitus 70 eluaastat. Temale õnnitlused meie poolt, aga ka endistelt meekonnakaaslastelt võrkpalluritelt.

Siis saabus üllatusmoment siinkirjutajale. Head vanemad kolleegid ja sõbrad Valdur Tamming ja Juhan Maidlo andsid mulle üle Kalevi auliikme märgi ja tunnistuse, mis tegelikult dateeritud juba 2009. aastaga. Kasutan siinkohal neid ridu ja tänan siiralt kõiki häid inimesi, tänu kellele selline tunnustus sündis.

Õhtu tseremoniaalse osa järel jõudsimme välja sisulisele poolele. Juhan Maidlo tegi pikema sõnavõtu. Ta rääkis algul 110 aastase Kalevi hetkeolukorrast temale teadaolevast, siis koostajana Kalevi ajaloo viienda raamatu teemal. Kolm kuud enne Kalevi juubeliaasta lõppu oleme jätkuvalt optimistlikud ja loodame raamatu sündi veel sellel aastal.

Edasi rääkis Juhan oma viimase aja uuringutest arhiivis. Ta on jõudnud oma suguvõsa uuringuis kahe tuntud spordimehe, kahe Haraldi jälgedele. Harald Kaarma (1901–1942) oli rahvuskoondise jalgpallur, 16-kordne internatsionaal, intelligentne, mitmeid keeli valdav mees, kes mängis 1924. aasta OM turniiril ja samas võttis Eesti poolse delegaadina osa FIFA kongressist. Eesti Vabariigis politseiametnikuna töötanud mees viidi esimesel sõja-aastal siit arreteerituna Venemaa avarustele, kus praktiliselt ühe kuuga 1942. aastal näljutati täiesti terve mees surnuks. Eesti Riigiarhiivis on Harald Kaarma isiklik toimik kättesaadav.

Kaia Kanepi vanaonu Harald Kanepi (1921–1975) oli pärit lasterikkast perest, kus kõik seitse venda olid spordipoised, ainuke õde siiski ei sportinud. Haraldist sai poksija, kelle tipptulemused olid 1939. aasta EM-võistluste hõbe kergekaalus ja 1945. aasta NSVL võistkondlike meistrivõistluste hõbe ja pronks. Sõja-aastail jõudis olla mõlemas vaenuvæes, vahepeal ka Eesti Leegionis ning ka mõlema suurriigi kinnipidamiskohtades. 1945. aasta sügisel oli kindel plaan jõuda kiirpaadiga Läänemere läänekaldale, kuid ärahüpe nurjus. Sellise plaani eest anti 10+5 aastat ja 1946. aastast alates sai Harald Kanepi “elukohaks” Vorkuta. Seal

ka ristusid aastatel 1953–1955 Maidlo ja Kanepi eluteed. Juhanile meenuvad Haraldi sõnad. “Mees peab oma saatusest suurem olema”. Selline elu põhimõte aitas paljunäinud mehel üle elada karmid Venemaa-aastad, ka aitas ta paljusid teisi rahvus- ja saatusekaaslast. Edasine saatus jättiski mehe Venemaale, kus ta töötas poksitreenerina. Juhan on varemalt kirjutanud Harald Kanepist Spordilehes (vt. jaanuar 1992).

Matti Jaanus, praegune juubilar, NSVL võrkpallimeister 1968, on tegelikult läbi elu olnud entusiastlik matkaja ja ka oma retkede jäädvustaja fotodel. Seltsiõhtu lõpuks tõi ta seinale fantastiliselt ilusaid looduspilte, mis läbi tema aparaadi üles võetud. See oli paljudele üllatuslik, et meie hulgas on mees, kes rännanud nii palju kauneid matkaradu tollase impeeriumi idapoolsetel aladel ja viimastel aegadel ka meist põhja- ja läänepool. Matti on kindlasti üks enim kaunist loodust oma silmaga näinud ja pildistanud mees Eestis.

AUSTUSAVALDUS AUTOSPORTLASELE

*Motospordi ajaloolased
eesotsas Uno Aavaga
korrasid 1968. aastal
Riia ringrajal hukkunud
autosportlase Ants Seileri
viimse puhkepaiga Tartu
Pauluse kalmistul*

TEADLASTE ÖÖ TÕI SPORDIMUUSEUMI 570 INIMEST *Siim Randoja*

Eesti Spordimuuseumis olid 23. septembril Teadlaste Ööl nelja tunni jooksul tasuta avatud näitused, võimalus spordiergomeetritel möllata, kasvuhormooni kohta kõike teada saada ning hiljem ka öömälumängida.

Öö osutus väga populaarseks, millest annab kinnitust ka asjaolu, et külastajate arv võrreldes eelmise aastaga suurenes lausa 30% võrra ning soovijaid, kes näituste sulgemise ajal veel muuseumisse pääseda oleks tahtnud, jagus veel hulgi. Lisaks näitustele pakkus tõsist mõtlemisainet Tartu Ülikooli arstiteaduskonna füsioloogia instituudi vanemteadur Anton Terasmaa sisukas ettekanne teemal "Kasvuhormoon – kõik selgeks", kus lisaks põhjalikule ülevaatele viimasel ajal meedias palju kõlapinda tekitanud hormoonist selgus, miks kasvuhormoon on sisuliselt organismile kahjulik ja raskesti uuritav. Oma küsimustele said vastuse ka kohalviibinud.

Õhtu spordimuuseumis lõpetas kell 22 alanud traditsiooniline Öömälukas, mis osutus taaskord ülipopulaarseks. Võistlustulle astus 24 võistkonda ja kuna eelis oli varem registreerunutel, siis tuli osadel veel kahjuks kõrvale jääda. Öises võistlustules osutus edukaimaks võistkond Pehmed ja Karvased, väikese vahega järgnesid tasavägises heitluses üksikvõistlejana esinenud Laarimart ja kolmanda koha hõivanud Jaan, Tõnu ja Mart.

OLÜMPIA- JA SPORDIMUUSEUMIDE KOOSOLEK LAUSANNE'IS

Daimar Lell

29.–30. septembrini toimus Lausanne'is Rahvusvahelise Olümpiakomitee peakorteris rahvusvahelise olümpiamuuseumide koostöövõrgustiku aastakoosolek. Eesti Spordimuuseumi esindasid direktor Daimar Lell ja teadussekretär Kalle Voolaid.

Kokkusaamisel arutleti erinevatel muuseumide ühiseid huvisid puudutavatel teemadel. Räägiti ühise inforuumi tekitamise võimalustest, ühiste koolitusprogrammide käivitamisest, näituste vahetusest, muuseumipedagoogikast, koostööst ROK-i ja olümpiamängude korralduskomiteedega olümpiamänge puudutavate materjalide kogumise osas jmt. Samuti kuulati ülevaateid kolleegide tegemistest. Eesti Spordimuuseumil oli heameel tutvustada kolleegidele käesoleva aasta veebruaris avatud Otepää Talispordimuuseumit. Kokkusaamise päevakorras oli ka koostöövõrgustikku uute liikmete vastuvõtt. Ühisel otsusel arvati võrgustiku liikmeteks *Sportimonium* Belgiast ja Varssavi Spordi- ja Turismimuuseum Poolast. Lisaks kinnitati ka võrgustiku logo kavand, mida võivad kõik täisliikmed 2012. aastast kasutama hakata.

Olümpia- ja spordimuuseumide koostöövõrgustik alustas tegevust 2006. aastal, Eesti Spordimuuseum on selle asutajaliige. Võrgustiku tegevust koordineerib Lausanne'i olümpiamuuseum.

EESTI SPORDIMUUSEUMI XXXIV TEATMEMATERJALI KOGUMISE VÕISTLUS

Žürii koosseisus Enn Mainla (esimees), Kaie Voolaid ja Anu Sillastu, tutvunud võistlusele 53 autorilt laekunud 61 tööga, otsustas:

I AUHIND

Promet, Ants. Juured. Tallinn, 2010-2011. + CD;

Unustatud unustamatud viiekümnendad. Tallinn, 2011. (raamat)

II AUHIND

Roos, Aarand. Eesti sport maapaos 1939-1991. Aruanne arvudes. [Tallinn, 2011.]

III AUHIND

Saar, Aivo. Vettehüpped Eestis läbi aegade. Tallinn/Tartu, 2011.

ERIAUHINNAD:

PARIM SPORDIALA TEATMEMATERJALI KOGU

Kutti, Nora. Meenutades ja vanu ajalehti sirvides. Kergejõustik. XXIII (XIX). Tartu, 2011; Meenutades ja (vanu) ajalehti sirvides. Ujumine. XXIV (XI). Tartu, 2011.

PARIM PIIRKONNA SPORDIALA AJALUGU

Kutti, Nora. Meenutades ja vanu ajalehti sirvides. Ujumine; vettehüpped ja veepall Tartumaal 1921–2008. XX (XII). Tartu, 2011.

PARIM SPORDIORGANISATSIOONI AJALUGU

Artel, Helle. Sindi Spordiklubi Kalju ajaloost. 2011; Sindi Spordiklubi Kalju tõstespordist. 2011.

PARIM KROONIKA

Laaspere, Auri; Sepp, Ain. ESVL kroonika 2010. Tallinn, 2011.

PARIM BIOGRAAFILISTE ANDMETE KOGU

Tammperre, Malle. Tartu linna kehalise kasvatuse õpetajate meenutusi oma tööaastatest. Inge Pind. Tartu, [2010]; Erika Lindvere. Tartu, [2010]; Hilda Vaiksaar. Tartu, [2010].

PARIM ÜLIÕPILASTÖÖ

Tammemäe, Piibe. Adam Johann von Krusensterni rahvajooks. Tartu, 2010.

PARIM ÕPILASTÖÖ

Laur, Klaarika. TV 10 olümpiastarti. Pärnu, 2010.

ERGUTUSAUHINNAD:

Artel, Helle. Aleksander Kask. Tõstmise 14-kordse Eesti meistri mälestusvõistlused. + CD

Tõlp, Ülo. Tants Anne kanali ümber. Tartu, 2004.

Aavoja, Marje. Korvpall. Kirglik sporditüdruk Tartust Niina. Tartu, 2010; 47 aastat – treener. Tartu, 2010; Mälestusi. Tartu, 2011.

Järs, Kaur. Fred Kudu memoriaal. Tartu, 2010.

Tõnisoja, Kristiina. Vändra maraton. Vändra, 2010.

IN MEMORIAM

VÄINO VIHERPÜÜ
18.01.1931 – 5.09.2011

Väinoga olime sõbrad 65 aastat. Kui lõppes II maailmasõda, algas kõikjal noorte hulgas aktiivne sporditegevus, nii ka Tallinnas. Kadrioru staadion oli see koht, kus noored suvel said tegutseda.

1946. aasta kevadel TKSÜN meistrivõistlustel kergejõustikus sattusime Väinoga ühte poiste B-klassi 60 meetri eeljooksu. Pika ja peene kehaga poisina jäi ta stardis kohe maha. Pärast andis mulle kätt ja lubas edaspidi stardis parem olla. "Pean rohkem harjutama". Ja nii ütles ta ka edaspidises elus alati, kui mõni asi hästi välja ei tulnud.

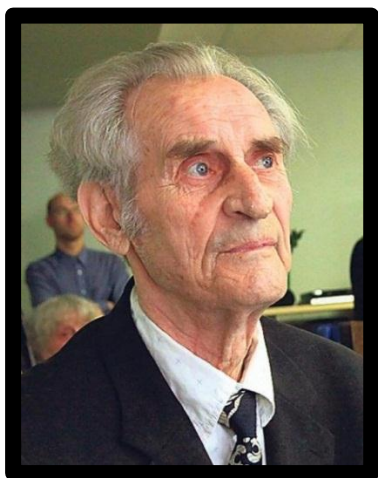
Ta oli väga mitmekülgne sportlane. Koolipoisina tegi kergejõustikus võistlustel pea kõik alad kaasa, mängis hästi korv- ja võrkpalli. Hiljem hakkas ujuma ja veepallis tuli 12 korda Eesti meistriks.

Ta töötas juhtivatel kohtadel Eesti Vetelpääste Ühingu, Dünamos ja spordiühingu Põhjakotkas kuni surmani. Kümme aastat juhtis Väino Viherpüü Tallinna spordiveteranide koondist, ja edukalt. Tallinn oli pidevalt esimeste seas kokkutulekutel, spartakiaadidel, spordimängudel. Tema hoolitses ka selle eest, et Metsakalmistu spordiveteranide matmispaik oleks korras hoitud.

Puhka rahu, kallid Väino, vana sõber, võistlus- ja seltsikaaslane!

Seltsikaaslaste nimel, lugupidamisega Heldur Tuulemäe

KARL-UDO KÖÖSEL
28. 10. 1930 – 27. 09.2011

Veel mõni aasta tagasi vestis vist küll eranditeta kogu Pärnu spordirahvast tundnud pikakasvuline vanahärra igale Rüütli uulitsas vastu tulnud tuttavale lustliku sündinud loo või anekdoodi, aga 27. septembrikuu päeval suikus Pärnu spordi kauaseim hoidja Tammiste hooldekodus kuu enne oma 81. sünnipäeva väsinult unele.

Karl-Udo Köösel ehk spordirahvale lihtsalt ja südamlikult Kõss oli Pärnu Rääma linnaosa Undiküla poiss. Koolipõlves harrastas ta kergejõustikku, korv- ja võrkpalli ning sport saigi, vaatamata sellele, et esmaselt hariduselt oli Köösel hoopis raamatupidaja (Pärnu Turbatehnikum 1949), tema elu sisuks. Loogilise jätkuna lõpetas Köösel hiljem TRÜ kehakultuuriteaduskonna (1960).

Üheksateistkümnnesena sai Kõöselist Pärnu linna spordikomitee instruktor, edasi 15 aastaks (1950–1965) esimees. Aastatel 1967–1990 oli ta Pärnu haridusosakonna kehalise kasvatuse instruktor, 1967–1981 ühtlasi Tartu pedagoogilise kooli Pärnu filiaali korvpalli- ja liikumismängude õpetaja, samuti mitmes koolis kehalise kasvatuse õpetaja. Seejärel oli Karl-Udo Kõösel aastast 1990. kuni pensionile minekuni 2006. aastal Pärnu spordikooli metoodik.

Kõöseli tublidust ja pühendumust tunnustati: ta oli Nooruse kesknõukogu presiidiumi auliige, ENSV teeneline õpetaja (1971), Eesti aasta õpetaja (2000) ja Pärnu linna vapimärgi kavaler (2008).

Pärnu sõjajärgselt esimeselt spordijuhilt Arnold Ebrokilt ohjad üle võtnud ja enam kui poole sajandi jooksul Pärnu spordiellu sügavad jäljed jätnud sõbraliku ja humoorika tööstiiliga Karl-Udo Kõöseliga puutusid koolide krossi- ja pendelteatejooksudel kokku nii tänased isad-emad kui vanavanemad. Ta oli hinnatud spordikohtunik paljudel aladel, eriti nõutud kergejõustikus (vab. kat. 1965) ja sõudmises (vab. kat. 1964).

Ta osales aktiivselt Eesti Spordiajaloo Seltsi töös. 2005. aastal omistati talle Eesti Spordimuuseumi ergutuspreemia „Ülevaade Pärnu linna sporditegelastest ja aktivistidest“ eest. Ta on avaldanud kirjutisi Spordilehes, Nõukogude õpetajas ja Pärnu Postimehes.

Karl-Udo Kõöselit jäävad koos seltsikaaslastega mälestama mitu põlvkonda Pärnu spordiinimesi.

TEADMISEKS

ESAS liikmetel on liikmemaksu (mis vastavalt üldkoosoleku otsusele on 4 eurot, pensionäridel 2 eurot, liikmemaksust on vabastatud auliikmed ja üle 80-aastased) ja toetusi on võimalik tasuda Eesti Spordiajaloo Seltsi **arveldusarvele nr. 10152001602002** SEB pangas või tuua/saata seltsi juhatusele Spordimuuseumi (Rüütli 15, Tartu 51007) kas seltsi esimehele Enn Mainlale (7300754, 56497632, fax 7300763, E-mail: enn@spordimuuseum.ee), laekurvarahoidjale Rait Männikule (7300771, 5119369, E-mail rait@spordimuuseum.ee), Tallinna osakonna liikmetel oma osakonna laekurile.

□ □ □ □ □ □ □

**Eesti Spordiajaloo Selts tänab Eesti Kultuurkapitali
seltsi tegevuse toetamise eest!**

□ □ □ □ □

**Kasutatud ESM kodulehel ilmunud materjale. Fotod: Kaarel Antons, Helle Artel,
Enn Mainla, Rait Männik, Ille Palm, Anu Sillastu ja Kalle Voolaid**

□ □ □

**Eesti Spordiajaloo Seltsi Teataja nr. 59
koostas ja toimetas Enn Mainla**